

Marion Kwiatkowski

DEN APPROXIMERANDE SEMANTIKEN HOS CITATMARKÖREN *DE E SOM* I SVENSKAN I ÖSTERBOTTEN

A study of the approximating potential of quotatives with focus on the Ostrobothnian quotative de e som

This article discusses the quotative construction *de e som* ('it is SOM (= as/like)') in dialects of Swedish in Ostrobothnia in Finland. The quotative construction has a comparative subordinating conjunction at its core (*som*, in its meaning and functional potential similar to English *like*) which determines its approximating quality as a quotative marker. I argue that the quotative construction *de e som* emerged from a clause marking general approximation that was reanalysed to introduce an approximation of someone's speech as a quotative. Throughout this process, *de e som* retained its approximating quality, which means that the quotative construction marks reduced speaker responsibility for the ensuing quoted content. This suggests that the need for reduced responsibility on the side of the speaker when presenting thoughts and speech is a driving force in this development. In order to validate this assumption, I refer to quotatives with a comparative subordinating conjunction in different Germanic languages. I argue that the formation of quotatives with a similar structure constitutes a cross-linguistic strategy. I further investigate the quotative construction's speaker profile and argue that the fact that *de e som* is used by speakers with an immigrant background should be interpreted as a sign that the quotative is productive and established in Ostrobothnian dialects.

1. Inledning¹

Citatmarkörer har olika funktioner i talspråk: främst kan talaren med hjälp av citatmarkörer signalera till andra samtalspartner att ett citat följer, och därmed markera ett perspektivbyte i berättelsen. En citatmarkör kan således ange att det som följer efter citatmarkören har sagts eller sägs av en av de involverade personerna i en berättelse – det kan också vara talaren själv – eller att det handlar om en tanke eller känslomässig reaktion. Utöver detta fungerar citat-

---

¹ Jag vill tacka de anonyma granskarna för värdefulla kommentarer till preliminära versioner av denna text.

markörer som ett redskap som gör det möjligt för talaren att pragmatiskt kommentera citatets innehåll. Genom att använda olika citatmarkörer kan talaren till exempel uttrycka att citatets innehåll väcker känslomässigt engagemang hos talaren (se t.ex. Eriksson 1992 om *ba[ra]* som citatmarkör) eller att innehållet inte är en ordagrann återgivning av en persons ursprungliga yttrande. Även icke-rapporterande element, dvs. språkliga enheter som inte i sig betecknar någon form av språklig aktivitet i form av tal eller tanke (som t.ex. svenskans *bara*), kan utvecklas till en (del av en) citatmarkör. Studier i olika språk har visat att citatmarkörer med icke-rapporterande element härstammar från liknande semantiska fält (för en översikt se Buchstaller & van Alphen 2012:XIII f).

I fokus för denna studie står den österbottniska citatmarkören *de e som* (ljudenlig transkription av *det är som*). *Som* utgör citatmarkörens semantiska kärna, en komparativ subjunktion som vidareutvecklats till en approximerande pragmatisk partikel i österbottniskt talspråk. Syftet med studien är att utreda ur ett synkront perspektiv hur konstruktionen *de e som* i österbottniska dialekter har vuxit fram och etablerats som citatmarkör och, genom att sätta den i en jämförande kontext, att undersöka huruvida utformandet av citatmarkörer ur komparativa subjunktioner är en språkövergripande strategi, vars enhetlighet bestäms av subjunktionens approximerande semantik. Följande frågeställningar behandlas: Vilken struktur har citatmarkören och i vilken utsträckning bestämmer dess delement dess funktion? Ger citatmarkörens funktion och dess strukturella och sociolingvistiska variation information om dess uppkomstsväg? Vilka paralleller finns det mellan *de e som* och strukturellt och semantiskt liknande citatmarkörer i andra språk som tyder på att de genomgått en liknande utvecklingsprocess?

Artikeln är strukturerad på följande sätt: I avsnitt 2 ger jag en översikt över forskning om strukturellt och semantiskt liknande citatmarkörer i nordgermanska språk och två varieteter av engelskan och deras pragmatiska funktioner som citatmarkörer. Vidare redovisar jag ett förslag på en möjlig uppkomstprocess för citatmarkörer med en ursprungligen komparativ subjunktion och diskuterar olika möjliga delprocesser som angetts vara inblandade i den. I avsnitt 3 ger jag en definition av citatmarkörer för min analys och granskar huruvida citat, utöver den ”klassiska” funktionen av att citera ett tidigare yttrande, också används av talare som stilistisk resurs för att nå olika pragmatiska effekter. Avsnitt 4 ger en detaljerad översikt av mitt material och beskriver min metod. Därefter introducerar jag i avsnitten 5.1 och 5.2 citatmarkören *de e som* med hänsyn till dess struktur och funktion som citatmarkör i österbottniska dialekter. I avsnitt 5.3 granskar jag på basis av variationen av *de e som* i materialet vilka delprocesser som kan ha varit inblandade i citatmarkörens uppkomst. I avsnitt 5.4 utreder jag vilka talargrupper som använder

citatmarkören och om det finns funktionella skillnader i användningen bland olika talargrupper. Avslutningsvis sammanfattar jag i avsnitt 6 mina resultat.

2. Bakgrund och teoretisk ram

Citatmarkören *de e som* har en ursprungligen komparativ subjunktion (*som*) som sin semantiska kärna. Det semantiska fältet 'jämförelse, likhet och approximation' har beskrivits som det i nuläget mest produktiva område för att bilda citatmarkörer med ett icke-rapporterande element som kärna (Buchstaller & van Alphen 2012:XIV). Ett icke-rapporterande element innebär att elementet inte i sig innehar någon rapporterande semantik, i motsats till prototypiska citatmarkörer som bildas med SÄGA eller FRÅGA. I det här avsnittet diskuterar jag några citatmarkörer i andra språk som strukturellt och semantiskt motsvarar den svenska citatmarkören *de e som*, vilka synkront sett innehar en liknande funktion som citatmarkörer och som diakront härstammar från en semantiskt liknande källa, nämligen en komparativ subjunktion. I min diskussion kommer jag här i första hand att förhålla mig till förekomster i svenska och norska och till engelskans variant av en motsvarande konstruktion, nämligen BE *like*. Jag kommer att argumentera för att *de e som* kan ha genomgått en liknande utveckling till citatmarkör som den som beskrivits för BE *like*, där en hel konstruktion omtolkats till en citatmarkör på basis av dess semantiska potential.

2.1 Tidigare forskning om citatmarkörer med en komparativ subjunktion

Den mest undersökta citatmarkören med en komparativ subjunktion som kärna är säkerligen engelskans BE *like*, som har betecknats som en lingvistisk resurs som sprider sig globalt (Buchstaller 2008:16). Den har spridit sig från sitt epicentrum, amerikansk engelska, till olika varieteter av engelska. BE *like* fungerar i amerikansk engelska som en citatmarkör som talaren mest använder för att dramatisera sina egna känslor och tankar genom att ge uttryck för dem i form av ett citat. Det här uttrycks genom att första person används i citatmarkören (Romaine & Lange 1991:243, 266):

- (1) And I saw her coming, and I'm LIKE, "Nooooooooooooo."
(Romaine & Lange 1991:227)

Samma citatmarkör, BE *like*, finns belagd från 1990-talet i brittisk engelska (Fox 2012:237). I sin undersökning av BE *like* bland ungdomar i London visar Fox (2012:241) signifikanta skillnader i ungdomarnas bruk av citatmarkören

jämfört med amerikansk engelska. Hon redogör för att BE *like* i brittisk engelska i första hand används för att introducera icke-verbala element och gester och endast sällan för att markera talarens tankar. Detta leder till att BE *like* förekommer lika ofta med tredje person som med första person som subjekt (Fox 2012:241).

I samband med sin diskussion om hur BE *like* har spridit sig till andra varieteter av engelska påpekar Buchstaller (2008) att konstruktionen inte alltid inlånas som sådan, utan att den tolkas om inom mottagarspråkets kulturella ram. Dessutom måste citatmarkören inordna sig gentemot den etablerade repertoaren av citatmarkörer, vilket kan leda till att den används i annorlunda kontexter. Konstruktionens användning styrs således av en rad lingvistiska och extralingvistiska variabler.

Citatmarkörer med en komparativ subjunktion som kärna förekommer i flera nordgermanska språk. Henricson (2009:72) menar att det i svenskan liksom i många andra språk finns ”behov för en anföringsmarkör som inte särskiljer mellan tanke och tal”. I sin undersökning utgår Henricson dock inte från en komparativ subjunktion utan hon undersöker citatmarkörer med verbet VARA i sverigesvenskt och finlandssvenskt ungdomsspråk och hur basstrukturen med ett subjekt och kopulaverbet VARA kan utvidgas med andra element, t.ex. med den komparativa subjunktionen *liksom*. Henricson (2009:68) framhåller att just den svaga semantiska potentialen hos VARA är anledningen till att den utgör en så produktiv resurs för att bilda citatmarkörer, eftersom detta möjliggör att talaren inte behöver precisera om citatet utgör en tanke eller ett tal. Även om *liksom* används mest som ett relativiserande element som placeras efter citatets innehåll i Henricsons (2009:71) material, finns det ändå några belägg på att VARA och *liksom* kan bilda en citatmarkör, både i sverigesvenskt och i finlandssvenskt talspråk. Henricson (2009:70f) nämner också att det opersonliga *det* i det sverigesvenska materialet är ett vanligt subjekt för citatmarkörer med VARA:

- (2) de e såhär å ”ouesch tsk va gör dom”
(Henricson 2009:71)

Henricson (2009:70) tolkar detta citat som en allmän illustration snarare än en beskrivning av en konkret situation. Hon anser att citatets allmänna karaktär ger upphov till att subjektplatsen fylls med *det* i citatmarkören. I Henricsons finlandssvenska material förekommer däremot citatinledande VARA-konstruktioner med *det* som subjekt ganska sällan.²

---

² Henricson (2009:71) menar att detta beror på att konstruktioner med VARA som citatmarkör i det finlandssvenska materialet används mest i samband med berättelser. I

Eriksson (1997) analyserar den komparativa subjunktionen *liksom* som en citatmarkör inom ramen för sin undersökning av ungdomars berättande i sverigesvenskan. Han konstaterar att *liksom* kan ingå i en citatmarkör tillsammans med en nominalfras som subjekt, men att *liksom* vanligtvis placeras efter citatet. Eriksson (1997:171) drar slutsatsen att *liksom* här har funktionen att avgränsa citatet från den efterföljande diskursen. Han (1997:170) diskuterar ändå ett belägg³ där kombinationen av en nominalfras med *liksom* bildar en framföreställd citatmarkör, och anser att *liksom* i detta fall liknar den amerikanska engelskans BE *like*, i och med att den dramatiserar känslor i form av ett citat, dvs. verbaliseringen av den avsedda talarens känslomässiga reaktion i form av ett yttrande.

Hasund m.fl. (2012:49) beskriver för sin del en motsvarande konstruktion till sverigesvenskt *liksom* i norska (bokmål). Norskans *liksom* kan kombineras med kopulaverbet VÆRE (vara) för att markera citat; lexemet *liksom* används i detta fall för att dramatisera känslor, attityder eller tankar i form av ett hypotetiskt citat, dvs. ett citat som inte återger ett tidigare verbalt yttrande, utan snarare vad en person *kunde ha sagt* enligt talarens tolkning. De (2012:52) anser att norskans *liksom* som citatmarkör har en mer begränsad och specificerad funktion och är mindre konventionaliserad än engelskans BE *like*, och att detta är orsaken till att den används relativt sällan som citatmarkör. I motsats till engelskans *like* kan norskans *liksom* användas ensamstående som citatmarkör – predikat och subjekt är fakultativa. Hasund m.fl. (2012:50f) föreslår att citatet i detta fall utgör en illustration eller exemplifiering av något som talaren redan har sagt tidigare. Citatmarkören används här för att vidare dramatisera ett påstående.

Hasund m.fl. (2012:61) menar att uppkomsten av *liksom* och dess motsvarigheter i andra nordgermanska språk som citatmarkör är ett skandinaviskt fenomen som fortfarande är tämligen ungt men på väg in i de nordgermanska språken. Både Hasund m.fl. (2012:62f.) och Eriksson (1997) förklarar den låga frekvensen av *liksom* som citatmarkör i de nordgermanska språken med att den funktion som engelskans BE *like* har, redan täcks av en annan citatmarkör: *bara* (t.o.m. realiserad som *ba*) som finns i svenska varieteter, speciellt i sverigesvenska, och *bare* i norskan. Om man återkopplar till det Henricson (2009) skriver, att det finns ett behov för en semantiskt bred citatmarkör som kan markera både tanke och tal, verkar det som om behovet redan är täckt av andra, relativt nya citatmarkörer i de nordgermanska språken (se Eriksson 1992 om *ba* som citatmarkör). Ändå förefaller *bara* inte täcka

---

sådana narrativa kontexter skulle subjektet *det* i en citatmarkör ha den önskade effekten att försvaga berättelsens dramatiska karaktär.

³ Jfr *så ja liksom "shit"* (Eriksson 1997:170).

exakt samma funktion som en citatmarkör med en ursprungligen komparativ subjunktion, så båda varianter, dvs. *bara/bare* och *liksom*, samexisterar och används i de nordgermanska språken.

Konstruktionen *de e som*, som står i fokus för denna studie, har tidigare beskrivits av Helenelund (2005:67), som i sin pro gradu-avhandling undersöker användningen av den pragmatiska partikeln *som* i österbottniskt talspråk. Hon ger ett exempel på *som* som citatmarkör, där den ingår i konstruktionen *de e som*. Konstruktionen som helhet fungerar här som markör för ett hypotetiskt citat:

- (3) Erika: just me den här bönen kan jag no: förstå att att de känns på sätt att att di di känner att jag har tagi mitt stä- min ställning å å sku nån koma å till exempel börja me nå voodoo på mej så **sku de ju va: som** ”jaha va kommer du”
(utdrag ur ett exempel i Helenelund 2005:67)⁴

Helenelund menar att *sku de ju va som* i detta exempel markerar ett ”pseudo-citat”, vilket hon definierar som ”ett hypotetiskt återgivande av en tänkbar reaktion” (2005:67). Men hon menar att den perifrastiska konditionalisformen *sku va*, snarare än konstruktionen *de e som* i sig, är det som signalerar till samtalsdeltagarna att det handlar om ett hypotetiskt citat som följer. Dock påpekar hon (2005:67) att partikeln *som* och dess semantiska potential också kan ha bidragit till att citatet uppfattas som ungefärligt.

Att det finns belägg på att citatmarkörer med en komparativ subjunktion som kärna förekommer i flera olika språk tyder på att potentialen till att utforma citatmarkörer som i sig inte innehåller ett rapporterande element återfinns i flera språk. Även om nya citatmarkörer måste inordna sig i den repertoar av citatmarkörer som redan finns i ett språk (vilket kan innebära att markörernas sociolingvistiska profil, struktur och användning kan skilja sig åt mellan språk) så visar de tydliga gemensamma drag som kan hänföras till deras gemensamma semantiska ursprung. Vidare tyder citatmarkörernas funktion på att den ursprungliga semantiska potentialen av approximation inte bara finns kvar i citatmarkörers pragmatiska funktion, utan att dess semantiska potential kan vara vägledande då citatmarkörerna uppstår.

---

⁴ Eftersom jag inte kunde få tag i Helenelunds (2005) originaldata har jag endast tagit bort symboler som representerar extralingvistiska element ur hennes material. Jag har dessutom markerat citat med citattecken för att synliggöra dem.

2.2 Teoretisk ram: Analogi och grammatikalisering

I följande avsnitt granskar jag ett förslag på hur en citatmarkör med en komparativ subjunktion kan ha utvecklats, och huruvida subjunktionens semantiska potential vägleder utvecklingsprocessen. En process som traditionellt har anförts vara inblandad i uppkomsten av citatmarkörer är grammatikalisering. Hopper och Traugott (2003:18, min översättning), definierar grammatikalisering som ”en förändringsprocess, där lexem och konstruktioner i vissa språkliga kontexter antar grammatiska funktioner och, när de är grammatikaliserade, fortsätter utveckla nya grammatiska funktioner”. Ett exempel på denna process i svenskan är hur verbet KOMMA, i bland annat kontexter där det inte finns ett slutmål man kommer till, kan markera futurum (t.ex. *Jag kommer att delta i tävlingen*). En viktig delprocess i grammatikaliseringen är dekategoriisering, där konstruktioner tappas egenskaper av sin prototypiska ordklass eller även byter ordklass (Hopper & Traugott 2003:107f).

En ytterligare process som föranleder språkförändring är analogi. Analogi är en mekanism som innebär en generalisering av ett språkligt element enligt det grammatiska paradigmet det tillhör, så att dess egenskaper utvidgas och dess användning sprids till nya sammanhang (Hopper & Traugott 2003:63ff). Även om analogi räknas som en viktig delprocess i grammatikalisering, kan analogi också förekomma som en självständig process (Hopper & Traugott 2003:69).

Utgående från sin analys av ordet *like* i engelskan föreslår Vandelanotte (2012) en potentiell diakron utvecklingsprocess som förklarar hur icke-rapporterande element, så som komparativa subjunktioner, etablerats som en del av en citatmarkör. Till skillnad från tidigare teorier (jfr Meehan 1991, Romaine & Lange 1991) som vill betrakta *like* som ett isolerat lexem som grammatikaliserats till en rapporterande subjunktion, menar Vandelanotte att det är hela nexuskonstruktionen med kopulaverbet *be* och vanligtvis ett pronomen (t.ex. *I was like*), som analogiskt omtolkats till citatmarkör. Vandelanotte (2012:179f) argumenterar för att konstruktionen *BE like* formats och fixerats genom konstruktionalisering, som hon ser som distinkt från grammatikalisering, och att konstruktionen, när den markerar citat, har samma status som en sats. Citatets innehåll utgör enligt henne ett satskomplement. Konstruktionen *BE like* utgör vad Vandelanotte (2012:185) kallar för en *imitation clause* – en imitationssats, som markerar någon form av återuppförande (eng. *reenactment*), till exempel i form av icke-verbala ljud och känslomässiga reaktioner. Imitationssatsen omtolkas sedan analogiskt till en allmän citatmarkör som kan markera tankar och tal. Hon (2012:184) menar att det finns en metonymisk förbindelse mellan en imitationssats och en citatmarkör, nämligen att citerandet utgör en specifik form av imitation, som

därmed gör konstruktionens semantiska förskjutning rimlig. Vandelanotte ser denna utveckling som ”ett logiskt uppfyllande av den analogiska utvecklingsbanan” av själva konstruktionen till en allmän citatmarkör (2012:190, min översättning), snarare än som ett tecken på att konstruktionen har blivit mer grammatisk. Dessutom argumenterar hon (2012:189) för att utvecklingen från imitationssats till citatmarkör, dvs. från att allmänt imitera någon till att explicit imitera någons tal eller tanke, inte innebär de-kategorisering, eftersom båda elementen fortfarande innehåller statusen som en sats. Vandelanotte undersöker också hur citatmarkören BE *like* utvecklats vidare efter dess uppkomstprocess. Hon redovisar bland annat hur citatmarkörens grammatiska mönster senare utvidgades till olika grammatiska personer och tempusformer. Hon (2012:189) tolkar denna utvidgning som ett ytterligare tecken på att BE *like* inte formats i enlighet med hur en prototypisk grammatikaliseringsgång går till, eftersom utvidgningen står i direkt motsats till de-kategorisering, där konstruktioner blir mer formelmässiga och således begränsade till vissa person- och tempuskontexter.

Tankegången att ett språkligt elements semantik är vägledande i dess utvecklingsprocess påminner om Hoppers (1991:28) princip om beständighet (eng. *persistence*), som han föreslår som ett styrande element i grammatikaliseringsprocessen. Principen anger att egenskaper hos lexikala ursprungselement till en viss grad bestämmer den funktionella användningen av den grammatiska formen som bildats ur dem, dvs. i vårt fall att den approximerande semantiken hos den komparativa subjunktionen finns kvar när den blir (en del av) en citatmarkör.

Motsvarande citatmarkörer återfinns i ännu fler språk än dem som har diskuterats ovan (jfr Fleischman 1999). Det här tyder på att det inte enbart är frågan om ett typiskt drag för enskilda språk, utan snarast förefaller vara en språkövergripande strategi för hur citatmarkörer skapas. Vidare är det påfallande att de ifrågakvarande citatmarkörerna har en liknande pragmatisk funktion i talspråket som kan härledas till den komparativa subjunktionen. Detta tyder på att subjunktionens semantiska potential spelar en roll i citatmarkörens utvecklingsprocess. Uppkomstprocessen, som enligt Vandelanotte (2012) främst baserar sig på semantiska iakttagelser, verkar därför rimlig och det ligger till hands att anse att *de e som* har genomgått en liknande utvecklingsprocess till citatmarkör. I det följande undersöks huruvida uppkomsten av citatmarkören *de e som* följer samma utvecklingsmönster genom att utreda huruvida dess synkrona variation återspeglar olika steg av en liknande utvecklingsprocess som här föreslagits för den engelska konstruktionen BE *like*.

3. Definition: Citat och citatmarkörer

I den här studien väljer jag att använda termen (*konstruerat*) *citat* för det som även kallas för *direkt anföring* eller *direkt tal* och på motsvarande sätt *citatmarkör* för att hänvisa till språkliga element som markerar citat. Många forskare har med rätta påpekat att element som presenteras i citatform i talspråket, dvs. yttranden och tankar som tillskrivs talaren själv eller andra personer vid en tidigare tidpunkt, sällan motsvarar det som avses med begreppet *citat* i ordets strikta bemärkelse, dvs. en ordagrann återgivning av vad någon har sagt (Tannen 1986, Clark & Gerrig 1990, Eriksson 1997). I många fall använder talare citat för att ge mer liv åt sina berättelser. Clark och Gerrig (1990) argumenterar ur ett performativt perspektiv för att citat borde betraktas som selektiva skildringar (eng. *selective depictions*), eftersom bara de ur talarens perspektiv viktigaste aspekterna realiserar som citat. Vidare träder den exakta ordalydelsen i bakgrunden, eller komprimeras, bland annat som en följd av talarens begränsade förmåga att ordagrant minnas ett yttrande. Talarna rekonstruerar innehållet med egna ord och ger det därmed en ny form (Tannen 1986:313). Tannen (1986) föreslår istället termen *konstruerad dialog* (eng. *constructed dialogue*), eftersom hon anser att den termen bättre beskriver den rekonstruerande karaktär som citat har i talspråket.

Citatets form och struktur utgör en viktig stilistisk resurs i talspråket som talare använder sig av för att nå olika kommunikativa mål. Även om citat ska betraktas som en konstruktion av talaren, snarare än som en ordagrann återgivning, använder talare inte citatformen bara för att ge liv åt en berättelse utan även för att medvetet antyda att informationen bör tolkas som ett egentligt citat. Citatformen ger ett intryck av att det inte är talaren som är ansvarig för det sagda, utan personen som citatet tillskrivs i talarens skildringar. På det sättet kan talaren minimera ansvaret för citatet eller bekräfta egna påståenden genom att hänvisa till en utomstående källa. Därför väljer jag att bibehålla begreppet *citat*, för att tydliggöra att det är samma form som förknippas med en viss tolkning hos citat i talspråket. Dessutom kan det handla om endast ett yttrande av *en* person som presenteras som sådant snarare än ett samtal mellan flera parter, och därför väljer jag här att inte använda Tannens (1986) term *konstruerad dialog*.

Som en *citatmarkör* definierar jag ett språkligt element som har funktionen att markera ett citat, antingen som framför- eller efterställt element. En citatmarkör kan bestå av ett eller flera lexem och den kan vara mer eller mindre fixerad vad gäller dess enstaka beståndsdelar. Citatmarkören utgör en ytterligare stilistisk resurs som talaren kan ta i anspråk, i detta fall för att styra de andra deltagarnas tolkning av ett citats innehåll. En citatmarkör kan på det sättet ”rama in” ett citat, genom att t.ex. specificera citatets innehåll (*han*

tänkte eller *han sa*) eller genom att ge ytterligare information om hur citatet borde tolkas (*hon svarade glatt* eller *upprört*).

4. Material och metod

Materialet för studien kommer från två olika insamlingsprojekt: Den ena materialdelen innehåller ljudinspelningar av intervjuer som gjordes år 2015 och 2016 inom ramen för LIRA-projektet (Language and Integration in Rural Areas) i en kommun i Sydösterbotten (se Ekberg & Östman 2017 för en närmare beskrivning av projektet och av områdets historiska bakgrund). Alla informanter är första eller andra generationens invandrare och har således en annan språklig bakgrund utöver de inhemska språken finska och svenska. Materialet består av 6 inspelningar (sammanlagt 4 timmar 50 minuter) med 11 informanter. Informanterna är mellan 14 och 22 år gamla och går antingen på högstadiet eller har nyligen börjat jobba vid tiden för inspelningen. I intervjun berättar informanterna om det vardagliga livet i kommunen på landsbygden, om sin uppfattning om integration och eventuella utmaningar som de har upplevt som invandrarbarn. Inspelningarna transkriberades i ELAN (EUDICO Linguistic Annotator)⁵ enligt standardortografi med smärre justeringar för att göra dem mer talspråksenliga (t.ex. transkriberades *och* som *å* om det uttalades som sådant). Vidare taggades alla lexem enligt ordklass för att underlätta sökningen i materialet.⁶

Den andra materialdelen utgörs av talspråkskorpusen *Talko* (version 2.1) (Södergård & Leinonen 2017).⁷ *Talko* består av två olika delar, nämligen av inspelningar ur publikationen *Från Pyttis till Nedervetil* (gjorda 1959–1987) och av inspelningar som gjordes inom ramen för insamlingsprojektet *Spara det finlandssvenska talet* under åren 2005–2008. För att ha material som spelats in på en så pass liknande tidpunkt som LIRA:s inspelningar som möjligt, begränsade jag mina sökningar till ljudinspelningar från Österbotten från *Spara det finlandssvenska talet*. Projektet fokuserade på att samla in och arkivera vardagligt tal genom intervjuer med finländare som har svenska som modersmål. Det österbottniska materialet utgör 113 transkriberade inspelningar vilket motsvarar drygt 38,5 timmar. De 120 informanterna täcker ett

---

⁵ Max Planck Institute for Psycholinguistics, The Language Archive, Nijmegen, Nederländerna. URL: <https://tla.mpi.nl/tools/tla-tools/elan/>.

⁶ Materialet finns inte tillgängligt för personer utanför forskningsprojektet.

⁷ Talspråkskorpusen *Talko* finns tillgänglig under: https://tekstlab.uio.no/glossa2/saml?licence=ACA-NC-LOC-PRIV-ND_Talko

stort åldersspektrum, 20–32 år (”yngre talare”) och 51–85 år (”äldre talare”).⁸ Det här ger en bra bas för en analys av vilka åldersgrupper och med vilken funktion konstruktionen används. Exempelen som återges ur *Talko* har anpassats för att underlätta läsbarhet och jämförbarhet.⁹

Båda materialen genomsöktes först efter förekomster av *som*, för att få ett första intryck av hur ofta icke-subjunktiva *som*¹⁰ faktiskt ingår i konstruktionen *de e som*. En preliminär sökning efter *som* hade visat att *Talkos* ordklassstagningar inte tillåter en entydig klassificering av förekomster där *som* fungerar som en pragmatisk partikel.¹¹ Vidare är citat inte markerade i *Talko*. För att få en så omfattande bild av användningen av *som* som möjligt, gjorde jag därför en korpusökning efter *som* som ett lemma. Därefter tog jag manuellt bort alla förekomster där *som* inte fungerade som pragmatisk partikel. I LIRA-materialet sökte jag med ELAN:s sökfunktion efter *som* som pragmatisk partikel. I båda de excerperade materialen söktes dessutom (manuellt i *Talko*, med sökfunktionen i LIRA) efter förekomster av citat. Som följande steg gjordes en flerordssökning i LIRA-materialet och i det excerperade materialet från *Talko* efter förekomster av ordfogningen *det + VARA + som*. Ur resultatredovisningen excerperades sedan alla förekomster av *de e som* där konstruktionen fungerar som en citatmarkör. Utöver dessa sökningar gjordes ytterligare jämförande sökningar efter citatmarkörerna *SÄGA* och *bara* i båda materialen.

Tabell 1 ger en översikt över de olika förekomsterna av partikeln *som* i *Talko* och i LIRA-materialet. Det framgår att partikeln *som* ingår i konstruktionen *de e som* i omkring en femtedel av alla belägg i båda materialen, men ganska sällan (omkring 1 procent fungerar konstruktionen som en citatmarkör. När man betraktar de absoluta siffrorna är det viktigt att ta i beaktande att storleken på de två materialen skiljer sig åt avsevärt – LIRA-materialet motsvarar endast en åttondel av *Talko*-materialet.

---

⁸ Materialet från båda åldersgrupperna är av jämförbar storlek med runt 146 000 tokens i materialdelen med äldre talare och 210 000 tokens i materialdelen med yngre talare.

⁹ Jag justerade exemplen som jag hämtade från *Talko* på basis av min uppfattning av ljudinspelningarna och tog bort hänvisningar till extralingvistiska element, som t.ex. andning, som inte ingår i min analys. Vidare markerade jag citat med citationstecken för att synliggöra dem.

¹⁰ Enligt SAG (2:734) klassificeras *som* som en subjunktion med allmän betydelse som inleder olika slags bisatser, expressiva huvudsatser och komparativa och predikativa subjunktionsfraser.

¹¹ En sökning i *Talko* efter *som* som diskurspartikel eller partikel gav inga resultat.

Tabell 1. Översikt över förekomster av den pragmatiska partikeln *som* – ensamstående och som en del av konstruktionen *de e som*

	Talko		Lira	
	N	%	N	%
<i>som</i> - pragmatisk partikel	747	100	435	100
<i>de e som</i> - konstruktion	177	23,7	85	19,5
<i>de e som</i> - citatmarkör	8	1,1	6	1,4

Grunden för analysen utgörs av förekomster av konstruktionen *de e som* i båda materialen, för att kunna granska citatmarkörens framväxt. En inledande frekvensanalys av hur ofta partikeln *som* ingår i konstruktionen *de e som* har gjorts för att kunna bekräfta att konstruktionen är en frekvent sammanfogning i österbottniskt talspråk. Min metod bestod i att gruppera varje förekomst av konstruktionen enligt dess funktion i talspråket, som sedan analyserats med hänsyn till olika aspekter. Förekomsterna undersöktes utifrån deras syntaktiska placering och inbäddning i yttrandet, den språkliga kontexten och extralingvistiska drag som pauser. Pauserna i *Talko*-materialet kontrollerades och lades till genom en särskild genomgång av materialet.

5. De e som som citatmarkör i österbottniskt talspråk

För att ta reda på om *de e som* motsvarar strukturellt och semantiskt liknande citatmarkörer i andra språk vad gäller bibehållandet av dess pragmatiska potential, undersöker jag i detta avsnitt citatmarkörens struktur och dess användning i österbottniskt talspråk. I avsnitt 5.2 till 5.4 redogör jag för citatmarkören ur ett pragmatiskt perspektiv som knyts till iakttagelser gällande citatmarkörens strukturella och sociolingvistiska variation.

5.1 Citatmarkörens form och struktur

Semantiskt bildar *som* kärnan av citatmarkören som syntaktiskt kompletteras med semantiskt svaga element, nämligen *det* och *VARA*. Det opersonliga pronomenet *det* fungerar i nästan alla fall som subjekt till citatmarkören.¹² Detta medför att det inte finns någon kongruens mellan å ena sidan personen som

¹² Det finns ett belägg i LIRA-materialet och ett belägg i Talko-materialet som avviker från detta och som diskuteras i detalj i avsnitt 5.3.

potentiellt framställs som den som citatet tillskrivs, och å andra sidan subjektet i själva citatmarkören. På det sättet försvagas det deiktiska centret hos citatmarkören genom bruket av det opersonliga pronomenet *det*. Golato (2012:25) menar att speciellt hypotetiska citat i engelskan och tyskan är starkt förknippade med opersonliga citatmarkörer: "[t]hese quotative constructions are particularly suited to the type of action the speakers are undertaking; given that they are indeed not citing a specific person [...] but an invented, hypothetical one." Även om detta inte alltid är fallet i mitt material, finns det också belägg på en hypotetisk person som upphovsman till ett citat som markeras med *de e som* (se avsnitt 5.2). Såväl i dessa fall som i de övriga, träder upphovsmannen till följd av försvagningen av det deiktiska centret i bakgrunden i talarens berättande. Genom att använda *de e som* framhäver talaren således att det är citatet som uppfyller en avgörande funktion inom berättandet och inte personen som citatet tillskrivs.

Verbplatsen i konstruktionen fylls (vanligtvis) med *e*, den talspråkliga presensformen av VARA, men det finita verbet förekommer i mina belägg också i preteritum.

Det sista ledet i konstruktionen som jag tolkar som funktions- och betydelsegivande för citatmarkören är *som*. Som nämnts tidigare, har lexemet *som* i österbottniskan utvecklats från att vara en komparativ subjunktion till att bli en pragmatisk partikel som uttrycker approximation (Kwiatkowski 2016, u.a.). Ordet *som* används i båda dessa funktioner i österbottniskt talspråk.

Även om det förekommer en del variation, ser jag sammanfogningen *de + VARA + som* som grundstrukturen hos citatmarkören. Grundstrukturen kan kombineras med olika språkliga element, såsom i exempel 4, där citatmarkören *de e som* kombineras med den pragmatiska partikeln *nog* och adverbet *mera*.

- (4) Adnan¹³: jag sa ju i skolan en gång då jag var mindre "vänt bara tills jag växer upp den dagen så sku vi få se vem som betalar de bli du eller jag" men jag såg att jag minns de än idag å då jag börja växa upp då så blev jag nog annorlunda nu **e de som** nog mera "hej hur e de" å sånt
(LIRA, sv-FI_26052015_b)

Partikeln *nog* signalerar "en hög grad av visshet" (Lindström 2008:98, se också Saari 1995:77, 94) i finlandssvenskan. I detta fall förstärker *nog* talarens skildring att människor bemöter honom annorlunda vid tiden för inspelningen jämfört med tidigare. Det relativiserande elementet *mera* indikerar att det här inte handlar om den exakta ordalydelsen utan mera om en generell

---

¹³ Alla namn på informanter i exemplen är pseudonymer.

karaktisering av en vanlig situation. Citatet relativiseras ytterligare med partikeln *å sånt* som följer efter citatet. Partiklarna *nog*, *mera* och *å sånt* tilldelar konstruktionen en lätt modifierad pragmatisk funktion. Detta kan uppfattas som att konstruktionen inte är fixerad till en grad att den inte tillåter modifierande element i form av pragmatiska partiklar eller adverb. De kombinationer som förekommer kan ses i bilaga 1.

Ett ytterligare tecken på att konstruktionen fortfarande tillåter modifiering av någon form är att den verkar hålla fast vid V2-ordföljden i svenskan. Om det förekommer ett element före konstruktionen (såsom tidsadverbialen *nu* i exempel 5), står det finita verbet före citatmarkörens subjekt:

- (5) men nu **e de som** ”nä ja vill stanna här ännu som längre” men de går ju int
(LIRA, Selma, sv_FI_30082016_b)

5.2 Citatmarkörens funktion

I föregående avsnitt har jag redogjort för citatmarkörens struktur och att olika pragmatiska partiklar kan modifiera citatmarkörens funktion och betydelse i talspråket. I detta avsnitt analyserar jag mer detaljerat i vilka kontexter citatmarkören *de e som* används för att ta reda på vilken funktion citatmarkören har i österbottniskt talspråk.

I materialet förekommer konstruktionen *de e som* som en markör av citat (markerad med citationstecken i transkriptionen) som iscensätter en muntlig berättelse såsom i exempel 6:

- (6) Hamza: a så i Helsingfors kan man nu int ha tråkit de e som hela tiden finns ju nåt å göra
Jasminka: folk de finns folk å här saknas att man ser att människor går här
Selma: här e som så dött
Amina: ibland om man åker ut typ ni+ klockan nio på kvällen å man ser typ en bil en bil åker förbi å **de e** bara **som** ”var är folk”
(LIRA, sv-FI_26052015_a)

I exemplet berättar tre informanter om livet på landet jämfört med en storstad som Helsingfors (som intervjuarna kommer ifrån). Informanterna är överens om att det ibland är för lugnt i kommunen för dem och att det behövs mer folk. Amina illustrerar Jasminkas påstående om detta med att hon hänvisar till ett möjligt scenario: Ifall man körde runt med bil på kvällen skulle man träffa på få andra människor. Amina avslutar sin beskrivning med ett konstruerat citat som markeras med *de e som*. Citatet verbaliserar i detta fall en tanke eller känsla som talaren själv eller andra personer haft eller skulle ha om de var ute i byn på kvällen: Man undrar över hur lugnt det är på gatan, vart byborna har

tagit vägen och vad de håller på med under kvällarna. Amina inleder sin beskrivning med den konditionala subjunktionen *om*, snarare än med ett temporalt *när*, vilket gör det tydligt att det här handlar om en hypotetisk, men allmän, situation snarare än en redogörelse för en unik upplevelse som hon har haft. Med hänsyn till det kan citatet som avslutar skildringen ses som hypotetiskt: Ifall *man* promenerade ute på kvällen skulle man kunna ha den verbaliserade känslan eller tanken. Observera att det generiska pronomenet vidare förstärker den allmänna karaktären av scenariot.

Genom att klassificera ett konstruerat citat som hypotetiskt menar jag att det utgör en speciell typ av konstruerade citat. Till sin form liknar det ett konstruerat citat, men av kontexten framgår det att det inte handlar om en återgivning av ett tidigare uttalande utan om en så kallad *hypothetical reported discourse* (jfr Golato 2012 som i sin tur hänvisar till Haberland 1986). Exempelvis kan talaren välja att iscensätta en händelse med ett konstruerat citat som utspelar sig i framtiden eller framställer vad den involverade personen kunde eller borde ha sagt i den skildrade händelsen. *Ett hypotetiskt citat* konstrueras vidare utifrån en reaktion eller tanke som en av de involverade personerna visat, eller utifrån en känsla som berättaren haft vid den tidpunkt då händelsen utspelat sig, men som aldrig i egentlig mening har uttalats. Vidare kan ett *hypotetiskt konstruerat citat*, såsom i exempel 6, även skildra en tänkbar reaktion på en hypotetisk händelse.

För att få en tydligare bild av vilket slags innehåll citatmarkören kan markera och därmed citatmarkörens användning ger jag ytterligare exempel nedan. Exempelen 7 och 8 kommer från LIRA-materialet, medan exempel 9 illustrerar hur konstruktionen förekommer i *Talko*.

- (7) Jasminka: så om du sku vilja typ gå ut me dina vänner någonstans så e de som
 Hamza: Teboil eller
 Selma: Teboil som gäller ja å de e som #¹⁴ ja # fem kilometer härifrån
 Amina: ja men de e ju en bensinmack så ja åtminstone jätte m+
 Hamza: löjlit
 Jasminka: däremot om man går då ti Tyskland [...] någonstans då man kommer
 så **e de som** ”Wow”
 (LIRA, sv-FI_26052015_a)

---

¹⁴ Pauser transkriberas med nummertecknen (#).

- (8) Intervjuare: ha+ har dom liksom andra människor som ni pratar me har dom en någorlunda klar bild av vad Bosnien är eller så eller liksom sådär ”e ni ja dom e nånstans Irak eller va de nu va”
 Selma: de e just de
 Aida: **de e** mera **som** mer **som** ”ah int vet jag var Bosnien ligger ah”
 (LIRA, sv_FI_30082016_b)
- (9) no no har man ju märkt de just att då jag har som f+ kaverirna från olika då just som är finskspråkiga och svenskspråkiga så no e de de som omöjligt ti få ihop di överhuvudtaget heller att **de e som** typ att ”nå men inte ids vi komma då för då vi e- vi är så utanför”
 (Talko, jakobstad_yw12_sp)

Även om det förekommer flera belägg på konstruktionen *de e som* i de ovanstående exemplen, ska jag här fokusera på *de e som* i dess funktion som citatmarkör. I exemplen visar det sig att konstruktionen *de e som* kan markera olika slags citat, som sträcker sig från återgivning av tal och tankar till interjektioner som återger en emotionell reaktion. Citatmarkören placeras i alla belägg framför citatet, så att den pragmatiskt och strukturellt markerar dess början. I exempel 7 refererar citatet till en känslomässig reaktion, nämligen talarens, som blir verbaliserad. Informanterna berättar att det i deras hemstad inte finns ett stort utbud av lokalteter där ungdomar kan umgås och att det närmaste man kommer är en bensinstation som ligger fem kilometer bort. Jasminka tillägger att situationen är en helt annan i Tyskland, där hon har släkt och dit hon tänker flytta i framtiden, och beskriver sin imponerade reaktion på det i citatform. I exemplen 8 och 9 inleder *de e som* citat som snarast kan ses som talarens verbaliseringar av vanliga reaktioner från involverade personer, där gränsen mellan tal och tankar suddas ut. Snarare än att beskriva de involverade personernas reaktion, väljer talaren att iscensätta den med ett citat för att göra skildringen mera påtagbar. I exempel 8 berättar Selma och Aida om hur deras klasskamrater inte vet någonting om situationen i Bosnien och varför deras föräldrar har flytt till Finland. Aida iscensätter klasskamraternas okunskap och ointresse i citatform för att skildra den vanliga reaktionen som hon får när Bosnien kommer på tal. I exempel 9 berättar informanten att det är svårt att få hennes svenskspråkiga och finskspråkiga vänner att träffas tillsammans. Hon lägger till ett citat till sin berättelse där hon skildrar den vanliga reaktionen hon får när hon föreslår en gemensam träff, nämligen att vännerna är rädda för att de skulle känna sig utanför gemenskapen på grund av språket. Min tolkning är således att citaten som följer efter *de e som* i exemplen inte utgör ett försök till en ordagrann återgivning av tal, utan citaten används snarare som ett stilistiskt medel för att iscensätta en reaktion och ge mer liv åt en berättelse genom att skapa ett hypotetiskt konstruerat citat.

5.3 Citatmarkörens variation och sannolika uppkomst

I föregående avsnitt redovisade jag den pragmatiska funktionen av *de e som* som citatmarkör. Jag poängterade att dess funktion är starkt förknippad med den semantiska potentialen av *som*, vilket tar sig uttryck i att konstruktionen används för att markera att citatet i hög grad är hypotetiskt. I det följande granskar jag ur ett synkront perspektiv – med fokus på variationen av *de e som* i materialet – ett möjligt scenario för hur en komparativ subjunktion utvecklas till citatmarkören *de e som*.

I den teoretiska bakgrunden som ges i denna artikel hänvisar jag till Vandelanotte (2012), som granskar en potentiell diakron utvecklingsprocess för hur engelskans *like* har etablerats som en del av en citatmarkör. Hon menar att hela konstruktionen, som omfattar ett pronomen, kopulaverbet *BE* och den komparativa subjunktionen, har fixerats som en imitationssats som sedan omtolkats till en citatmarkör och i denna funktion ”imiterar” en persons tal eller tanke. I detta avsnitt utreder jag huruvida konstruktionens synkrona variation stöder mitt antagande att *de e som* kan ha genomgått en liknande utvecklingsprocess, där en hel nexuskonstruktion omtolkas till en citatmarkör.

Som framgår av tabell 1 ovan verkar *som* ganska starkt förknippad med *VARA* och *det*: var femte pragmatiska partikel *som* (85 av 435; 19,5 procent) ingår i konstruktionen *de e som* i LIRA-materialet (se också Helenelund [2005:56] som hänvisar till kombinationen av *de* med *VARA* och *som* som ”mycket vanlig”). Detsamma gäller för *Talko*-materialet: av alla 747 belägg på *som* som pragmatisk partikel ingår *som* i konstruktionen *de e som* i 177 belägg (23,7 procent).

Utgående från sin analys av *som* i österbottniskan menar Helenelund (2005:71) att *de e som* ska betraktas som en självständig konstruktion som fungerar som en *planeringsmarkör*, dvs. ett formelmässigt element som ger talaren tid att planera resten av yttrandet. Vidare introducerar den enligt henne en förklaring eller en beskrivning.¹⁵ Konstruktionen *de e som* som markör för en förklaring finns också i LIRA-materialet; jfr exempel 10.

- (10) Selma: å för att **de e som** finskan e ju obligatorist i skolan å jag tycker nog faktist egentligen svenska sku behöva de
(LIRA, sv-FI_26052015_a)

Under en diskussion om det svenska språkets ställning i Finland anmärker Selma att hon anser att det svenska språket behöver mer stöd i Österbotten.

---

¹⁵ Helenelund diskuterar inte konstruktionen *de e som* som citatmarkör utan begränsar sig till att diskutera partikeln *som* som en citatmarkör.

Hon hänvisar till att finska är ett obligatoriskt ämne i landskapets skolor och inleder denna hänvisning med *de e som*. Selma infogar ordet *ju* i inledningen till förklaringen, en partikel som uttrycker att kunskapen om ett sakförhållande redan delas av samtalsdeltagarna (Lindström 2008:96). Hänvisningen kan alltså tolkas som förklaring och som bakgrundsinformation som hon vill speciellt lyfta fram, inte för att hon utgår ifrån att de andra samtalsdeltagarna inte vet om detta, utan så att kontrasten i yttrandet blir förstådd: Det är svenskan som skulle behöva samma stöd som finskan får. Funktionen av *de e som* som inledare till en förklaring eller beskrivning och därmed också fixeringen av *som* inom själva konstruktionen understryker således att konstruktionen som helhet används som en allmän approximerare.

Vidare kan konstruktionen *de e som* utgöra en komponent i en *samkonstruktion* (Bockgård 2004), där två talare gemensamt producerar en syntaktisk enhet:

- (11) Jasminka: så om du sku vilja typ gå ut me dina vänner någonstans så **e de som #** –
 Hamza: Teboil eller
 (LIRA, sv-FI_26052015_a)

I exempel 11, som är ett utdrag ur exempel 7, avbryter Jasminka sitt yttrande just efter *de e som*, som sedan efterföljs av en längre paus. Hamza tar över turen och kompletterar konstruktionen syntaktiskt med ett komplement, *Teboil*, namnet på en bensinstation. I detta fall kan det argumenteras att *de e som* som helhet fungerar som en planeringsmarkör på en diskursstrukturerande nivå, men att den dessutom initierar och t.o.m. projicerar en samkonstruktion i form av att en annan talare kompletterar Jasminkas bidrag så att de två delarna tillsammans bildar en syntaktisk enhet.

Ännu mer påfallande är att *de e som* som approximerare verkar fixerad till en viss grad så att den som helhet används som ett inledande element. Konstruktionen utgör i detta fall en anakolut, ett preliminärt avbrott där ett nytt syntaktiskt mönster påbörjas efter konstruktionen (SAG 1:153), eller konstruktionen följs av ett totalt avbrott i språkflödet¹⁶:

- (12) Amina: ja för de e ett sånt litet ställe # **de e som #**
 Selma: alla känner alla
 Amina: ja man vet som vem alla e ungefär
 (LIRA, sv-FI_26052015_a)

---

¹⁶ Se också Forsskåhls samtalsanalytiska undersökning av konstruktionen *de e som* ett ”portöppnande” (2008:207) element utan syntaktisk projicerbarhet, som ger talaren möjlighet att ta en tur utan att begränsa sig till en viss syntaktisk form.

- (13) ja he hadd di å ja e sku ha vari populärare he till å med då på den tiden i högstadie för att de här man tj- **de var som** jag hade nå lite på koll he där att he vär- verkade som det sku ha vari kulare där
(Talko, jakobstad_ym07_sp)

I båda exemplen avbryts den syntaktiska strukturen som *de e som* skulle projicera, dvs. att ett komplement borde följa efter *som*. Exempel 12 illustrerar ett totalt syntaktiskt avbrott som ofta förekommer i mitt material: Amina berättar att hennes hemort är ganska liten och fortsätter med konstruktionen *de e som*, som sedan följs av en paus. Selmas följande inlägg, som semantiskt ytterligare illustrerar situationen, gör tydligt att Selma har uppfattat konstruktionen i Almas yttrande som en inledare till en förklaring eller beskrivning. I samtalet utgör Selmas inlägg en kollaborativ talakt på en semantisk nivå – Selma lägger till i Aminas beskrivning, vilket Amina i sin tur bekräftar med en parafraaserad upprepning av innehållet. I den syntaktiska strukturen däremot utgör inlägget ett tydligt avbrott som inte tas upp och kompletteras i ett senare steg. I exempel 13 påbörjas en ny syntaktisk struktur efter konstruktionen där ett nytt subjekt införs. I båda exemplen finns det däremot inget prosodiskt avbrott efter *de e som*, vilket bekräftar min tolkning att konstruktionen fungerar som ett partikelaktigt, inledande element som opererar främst på en pragmatisk nivå.

I de ovannämnda exemplen kan *de e som* ses som ett element som inleder ett yttrande utan att vara bundet till varken den propositionella eller den syntaktiska ramen, vilket bekräftar min tolkning att konstruktionen utgör en approximerare som är verksam på en pragmatisk snarare än en syntaktisk nivå. Huruvida konstruktionen formats genom konstruktionalisering, som Vandelanotte föreslår för BE *like*, eller bara reanalys av en sats där *som* fungerar som en pragmatisk partikel, måste undersökas i en diakron analys med hjälp av historiskt material. Ett tänkbart scenario kunde vara att en sats med pronomenet *det* som subjekt och VARA som predikat, där *som* modifierar ett predikativ som pragmatisk partikel (*de e som skönt*), har reanalyserats till en konstruktion som kan inleda olika slags komplement, så som i min beskrivning av *de e som* som approximerare. Konstruktionens syntaktiska frihettyder på att den är så pass vanlig att den används som ett nästan formelmässigt element som förmedlar approximation.

I sin egenskap som approximerare blir konstruktionen sedan omtolkad till en citatmarkör som fortfarande innehar ett pragmatiskt signalvärde att ett element följer och hur det följande elementet ska tolkas. Som redovisades för i det föregående avsnittet ger *de e som* som citatmarkör uttryck för en hög grad av hypotetiskhet. Genom att använda *de e som* hänvisar talaren till att citatet

på semantisk nivå är en approximation av vad någon har – eller kunde ha – sagt eller tänkt. Man kan således konstatera att den semantiska potentialen av jämförelse och likhet hos *som* finns kvar i citatmarkören. Detta är i enlighet med Vandelanottes (2012) skildring av BE *like*-konstruktionen, där hon visar att den semantiska motsvarigheten mellan imitationssats och citatmarkör består i och med att talaren indikerar att det nu följer en ”*approximative imitation*” (2012:183, min emfas) av vad någon sagt eller kunde ha sagt. Dessutom går *de e som* ännu ett steg vidare genom att den i alla mina belägg verkar begränsad till att markera hypotetiska citat eller citat där det förblir oklart om det handlar om en framställning av ett yttrande, en tanke, eller en känslomässig reaktion.

Tabell 2 ger en detaljerad bild av konstruktionen *de e som* och dess syntaktiska kontext i materialen, dvs. huruvida konstruktionen kompletteras syntaktiskt eller inte. Omkring 20 procent av förekomsterna följs i båda materialen av ett totalt avbrott eller ett avbrott i den syntaktiska strukturen (anakolut). När *de e som* fungerar som en citatmarkör räknas det inte som avbrott i den syntaktiska strukturen, eftersom jag betraktar citatet som ett satskomplement till citatmarkören (jfr Vandelanotte 2012). Tabell 2 belyser också hur pass lågfrekvent *de e som* som citatmarkör är jämfört med approximerarens totala frekvens – citatmarkören utgör bara 5 procent respektive 7 procent av alla belägg.

Tabell 2. Konstruktionen *de e som* och dess syntaktiska kontext

	Talko		Lira	
	N	%	N	%
<i>de e som</i>	177	100	85	100
– som anakolut eller följd av avbrott	31	18	19	22
– följd av ett komplement	146	82	66	78
– som citatmarkör	8	5	6	7

I kapitel 2.1 hänvisade jag till studier om liknande konstruktioner i andra nordgermanska varieteter, där den låga frekvensen av sådana konstruktioner förklarades med uppkomsten av *bara* respektive *bare*, vilka innehar en liknande funktion som citatmarkör som den högfrekventa engelska varianten BE *like* (Hasund m.fl. 2012, Eriksson 1997). Denna förklaring förefaller också rimlig i den österbottniska konstruktionen. En sökning i LIRA-materialet visar att partikeln *bara* har 19 belägg som (en del av en) citatmarkör i LIRA-materialet, vilket betyder att den används betydligt mer frekvent än *de e som*. I *Talko*-materialet förekommer *bara* i samband med citat i 15 belägg, men

även här utgör den i de flesta fall bara en del av citatmarkören och kombineras med olika citatmarkörer som SÄGA och TÄNKÅ, där det kan argumenteras att den fortfarande fungerar som en pragmatisk partikel som modifierar citatmarkören snarare än att den själv fungerar som citatmarkör. Den låga frekvensen av citatmarkörerna *bara* och *de e som* kan tyda på att citat inte förekommer så frekvent i *Talko* som i LIRA-materialet, vilket kan bero på olika faktorer som diskuteras i följande avsnitt, där jag belyser citatmarkörens talarprofil. Trots det kan man ur ett synkront perspektiv konstatera att det faktum att citatmarkören *de e som* används av yngre talare i LIRA-materialet kunde tyda på att den har en avgränsad funktion i österbottniskan som inte fullständigt täcks av *bara*.

Resultatet att citatmarkören förekommer rätt sällan tolkar jag som att den i österbottniskan inte (ännu) har utvidgats till olika kontexter utan är tämligen begränsad till att markera en underart av citat. Detta påstående får bekräftelse i att *de e som* till sin struktur inte har utvidgats så pass starkt som *BE like* till andra pronomen och andra tempusformer.

Även om jag redan visat att citatmarkörens grammatiska mönster är fixerat till en hög grad med hänsyn till dess grundstruktur, vill jag härnäst undersöka om det finns variation i beläggen i de två materialen jag studerar som kunde förklara hurvida den synkrona variationen avspeglar olika steg i uppkomstprocessen av citatmarkörer så som Vandelanotte (2012) beskriver den. Dessutom kan variationen ge ytterligare information om hur pass etablerad citatmarkören är i språkbruket.

I sin analys av *BE like* som citatmarkör menar Vandelanotte (2012) att konstruktionens grammatiska mönster utvidgades i ett senare steg med hänsyn till att det tillåter olika slags subjekt och att verbet kan anta olika tempusformer. I fallet med *de e som* verkar åtminstone subjektet fortfarande ganska fixerat till *de*: Subjektplatsen i citatmarkören fylls i nästan alla förekomster i både *Talko* och LIRA-materialet med det opersonliga pronomenet *de(t)*. I *Talko* finns det dock två fall där inget subjekt alls är med. Medan verbet *VARA* som en del av citatmarkören förekommer i LIRA-materialet endast i presens, finns det i *Talko* också i preteritum:

- (14) jag var med i allt och överallt **det var som** typ som att ”kan någon komma efter mig härifrån för nu ska jag till följande ställe” att jag var med i JKG och i Drott
(*Talko*, jakobstad_yw12_sp)

I exempel 14 berättar informanten om sin barndom då hon var medlem i olika idrottsföreningar.¹⁷ Det vanliga tempuset för berättelser är preteritum, och i detta fall anpassas även citatmarkören till det. Detta visar att verbet i sin tempusform inte är helt fixerat och kan anpassas till sin kontext. Detta kunde enligt Vandelanotte (2012:189) tolkas som att konstruktionen *de e som* närmar sig prototypiska citatmarkörer som kan anpassas till olika tempus. Ur ett grammatikaliseringsperspektiv kunde tempusvariationen tolkas så att konstruktionen inte är så fixerad att dess delar är oböjliga till följd av dekategori-
sering.

I *Talko* kombineras *de e som* som citatmarkör alltid med konnektivet *att* som det sista ledet före citatet (jfr exempel 14). Lexemet *att* som en potentiell citatmarkör har diskuterats av Henricson (2010): Hon menar att *att* i finlands-svenskt talspråk kan användas som ”en signal om att ett citat följer” (2010:120). Konnektivet *att* kan då antingen stå ensam eller kombineras med andra citatmarkörer. I det senare fallet står *att* mellan citatmarkören och citatet, vilket Henricson tolkar som att *att* fungerar som ett förbindande element som samordnar citatmarkören och själva citatet. Således kan *att*, när det följer efter *de e som*, också tolkas som ett signalelement som knyter ihop citatmarkören och citatet. Citatmarkören *de e som* kombineras inte med *att* i LIRA-materialet. Att *de e som* alltid förekommer med *att* i *Talko*-materialet kunde vara ett tecken på att *de e som* inte är lika etablerat som citatmarkör där som det verkar vara i LIRA-materialet: Det behövs ännu ett element som markerar att ett citat följer efter *de e som*.

Ett ytterligare tecken på att konstruktionen fortfarande tillåter modifiering av någon form är att den verkar hålla fast vid V2-ordföljden i svenskan. Om det kommer ett element före konstruktionen (jfr tidsadverbialiet *nu* i exempel 15), kommer citatmarkörens subjekt efter det finita verbet:

- (15) men nu e **de som** ”nä ja vill stanna här ännu som längre” men de går ju int
(LIRA, Selma, sv_FI_30082016_b)

En analys av subjektet i materialet visar att konstruktionen är fixerad till en viss grad i båda korpusarna, så att subjektet av citatmarkören i nästan alla belägg utgörs av det opersonliga pronomenet *det*. Ändå finns det ett undantag i LIRA materialet:

---

¹⁷ I exempel 14 utvidgas citatmarkören med partikeln *typ*, som också innehar en approximerande semantik. Även om *typ* också kan fungera som en citatmarkör i svenskan, tolkar jag partikeln här som ett ytterligare modifierande element, en approximerare, som bidrar till att citatet uppfattas som en verbalisering som illustrerar den stress som uppstår av att vara med i olika idrottsföreningar.

- (16) å **man var som nog** lite ”okej ni förstår ju tydlit inte # alls vad saken handlar om här”

(LIRA, Aida, sv_FI_30082016_b)

I exempel 16 utgörs subjektet av det opersonliga generiska pronomenet *man*. Även om detta tyder på att citatmarkören tillåter variation på subjektplatsen så används här återigen ett opersonligt pronomen. Därmed finns ingen tydlig hänvisning till personen som citatet tillskrivs.

Att variationen när det gäller subjektet är begränsad kan tolkas på två olika sätt: antingen har konstruktionen enligt Vandelanottes uppkomstscenario inte ännu utvidgats till andra personkontexter, eller så har konstruktionens delar genomgått dekategoriisering som en del av grammatikalisering som begränsat subjektvalet till pronomenet *det*. För att kunna bekräfta den ena eller den andra tolkningen skulle det behövas en undersökning av personkontexten i äldre material.

En preliminär variationsinriktad analys av de olika beläggen i materialet visar att konstruktionen *de e som* är fixerad till en viss grad i båda korpusarna. Även om det fortfarande finns variation vad gäller subjektet och tempusformen av verbet, handlar det endast om enstaka exempel. Om citatmarkören är på väg att bli en oföränderlig partikel eller, enligt Vandelanottes (2012) tolkning, på väg till en utvidgning av dess grammatiska system, kan inte avgöras eftersom det behövs material från olika tidpunkter för att kunna slå fast detta. Det som kan konstateras är att delarnas interna ordning kan ändras i fall där inversion är obligatorisk enligt syntaktiska regler för svenskan. Men i övrigt är citatmarkörens uttryck relativt fixerat.

5.4 Citatmarkörens talarprofil

I det föregående avsnittet om den sannolika utvecklingen av *de e som* från approximerare till citatmarkör jämförde jag antalet belägg av *som* och *de e som* i de två materialen. I detta avsnitt utreder jag citatmarkörens talarprofil i dem och huruvida den kan ge ytterligare insikt i hur pass etablerad citatmarkören är och om det finns tendenser till funktionella skillnader i dess användning bland olika talargrupper.

Som ett första steg ska antalet belägg på *de e som* sättas i relation till de olika delmaterialen för att reda ut deras relativa antal i *Talko* och LIRA. För det första skiljer sig delmaterialens storlek åt avsevärt: Medan LIRA innehåller endast omkring 5 timmar inspelningsmaterial med 11 talare, utgör *Talko*s inspelningar 38,5 timmar med 120 talare. Att antalet belägg på *de e som* som citatmarkör ändå motsvarar varandra i delmaterialen (8 belägg i *Talko*, 6 belägg i LIRA) kan antingen tolkas som ett tecken på att *de e som* är

mer etablerad som citatmarkör i LIRA-materialet eller att informanterna i *Talko* inte använde sig av citat överhuvudtaget. Eftersom citat inte markeras i *Talko*, kan jag i detta skede inte uttala mig om hur frekventa citat i allmänhet är i materialet. För att ändå kunna få reda på tendenser om hur ofta citat används av informanterna i båda delmaterialen, sökte jag efter citat som markeras med det prototypiska citat verbet SÄGA. I *Talko*-materialet markeras 143 belägg med SÄGA (genomsnittligt 3,7 per timme), medan 22 (av totalt 82) belägg på citat i LIRA-materialet förekommer med citat verbet SÄGA (4,6 per timme). Att det finns ett större antal belägg på citatmarkörer med SÄGA i *Talko*-materialet tyder således på att det låga antalet av *de e som* inte uteslutande kan hänföras till att talarna i *Talko* inte använder citat.

En ytterligare aspekt som ska belysas i det följande är åldersfördelningen, som också kan förklara skillnaderna i antalet belägg på *de e som* i de två delmaterialen. I LIRA finns enbart yngre informanter (mellan 14 och 22 år gamla), medan *Talko* har både ”yngre” (i det undersökta materialet mellan 20 och 32 år gamla), och ”äldre” (51–85 år gamla) talare. *Talkos* ”yngre” talare var dock omkring 5 år äldre än LIRA:s informanter vid tiden för inspelningen. Att citatmarkören används relativt sett oftare hos LIRA:s informanter kunde tyda på att citatmarkören är ett relativt nytt fenomen som används främst av unga talare. Denna förmodan får ytterligare bekräftelse när man betraktar åldersfördelningen inom *Talko*-materialet. Citatmarkören *de e som* förekommer endast hos talare som taggats som ”yngre” medan citat med SÄGA, vilket behandlades i det föregående avsnittet, även förekommer hos ”äldre” talare. Det betyder att även om båda åldersgrupperna använder citat, har konstruktionen *de e som* som citatmarkör inte spridits till äldre talare i *Talko*. Detta kunde antingen vara ett tecken på att citatmarkören *de e som* används endast i ungdomsspråk och att den således inte tillhör vuxenspråk eller att citatmarkören är tämligen ny och inte ännu spridits till äldre talare.

En ytterligare aspekt av citatmarkörens talarprofil som ska nämnas i detta skede är informanternas språkliga bakgrund. Talarna i LIRA-materialet är alla antingen första eller andra generationens invandrare och de har alla ett språk i hemmet som inte är svenska. Detta betyder att de främst har lärt sig svenska i form av en österbottnisk dialekt i kontakt med andra talare utanför hemmet. Vidare är LIRA-materialet omkring tio år nyare än *Talko*-materialet. Att LIRA-informanterna använder citatmarkören tyder på att den vid tiden för LIRA:s inspelningar å ena sidan var så pass etablerad och frekvent i språkbruket att den taggats upp av informanterna, men att den å andra sidan inte upplevs vara särskilt starkt dialektalt markerad, utan kan användas även i sådana situationer och kontexter där en utjämnad dialekt som ligger närmare standardspråket används.

6. Sammanfattande diskussion

I början av artikeln hänvisade jag till Buchstallers och van Alphens (2012) iakttagelse att det i olika språk verkar finnas en tendens att forma citatmarkörer ur icke-rapporterande element som härstammar från liknande semantiska fält. I denna studie har jag utgående från den österbottniska citatmarkören *de e som* undersökt huruvida utformandet av citatmarkörer med en komparativ subjunktion är en språkövergripande strategi som vägleds av subjunktionens semantik. Jag visade att konstruktionen *de e som* är ett typexempel på att den komparativa subjunktionen *som* innehar potentialen att vara del av en citatmarkör, där den semantiska potentialen av jämförelse, likhet och approximation inte längre är propositionellt aktiv men ändå finns kvar i dess pragmatiska funktion. *De e som*, liksom motsvarande konstruktioner i andra språk, används för att markera citat som förknippas med en hög grad av hypotetiskhet. Detta tyder på att citatmarkören fungerar som ett kontextualiseringsmedel som markerar att det efterföljande citatet inte är en (helt) ordagrann reproduktion utan snarare utgör ett stilmedel som används för att iscensätta en situation med avsikt att skapa en livlig berättelse. Buchstaller och Van Alphen (2012:XV) menar i sin diskussion av BE *like* som citatmarkör att "[b]y using lexical material with comparative/similative semantics [...], speakers acknowledge and even highlight the approximative value of the quotation and thereby shield themselves from potential criticism regarding the inexact nature of the reproduction". I sin beskrivning av sverigesvenskans *liksom* som citatmarkör, fastslår Eriksson (1997:171) följande:

Med tanke på den konventionella betydelsen hos *liksom*, att något är likt men inte identiskt med något annat, verkar det rimligt att anta att *liksom* i fall som dessa också uttrycker berättarens reservationer inför t.ex. den exakta ordalydelse hos det som framställs i anföringen.

Samma tankegång finns hos Hasund m.fl. (2012:49), som hänvisar till norskans *liksom* som en "epistemic hedge, which reduces the speaker's commitment to the factuality or exactness of the representation" dvs. den semantiska potentialen hos den komparativa subjunktionen tar sig uttryck i citatmarkörens pragmatiska funktion. Att citatmarkörens pragmatiska funktion så tydligt kan beläggas i flera språk ser jag som ett tecken på att den approximerande semantiska potentialen hos den komparativa subjunktionen har bibehållits i alla de språkspecifika konstruktionerna. Detsamma verkar gälla i ännu större utsträckning för *de e som*. Alla 14 citatmarkörer i mitt material används för att ange att citatet inte utgör en ordagrann återgivning av vad någon har sagt eller tänkt, eller för att hänvisa till att det handlar om en dramatisering av berättelsen med hjälp av hypotetiska citat.

I detta skede vill jag återkomma till Vandelanottes förslag om imitations-satsens analogiska utvecklingsbana, som säger att dess semantiska potential bestämmer riktningen på dess utvecklingsprocess. Jag hänvisade då också till Hoppers (1991) beständighetsprincip, som anger att det lexikala ursprungselementet till en viss grad är vägledande för dess grammatikaliseringsprocess. Således kunde man utgå från att oberoende av hur citatmarkörens utvecklingsprocess exakt ser ut, verkar det som om samma princip är i kraft i flera språk. Den tydliga överlappningen mellan olika språk med avseende på den pragmatiska funktionen, nämligen att signalera till samtalsdeltagarna att citatformen snarast fungerar som ett stilmedel och att det presenterade innehållet inte bör tas bokstavligen, bekräftar att den semantiska potentialen hos den komparativa subjunktionen har bibehållits i dess funktion som en del av en citatmarkör. På diskursnivå betyder det här att talaren tillämpar citatmarkören för att slippa ta ansvar för citatets trovärdighet, vilket är i linje med citatmarkörens funktion att markera ett hypotetiskt citat som ett stilistiskt drag inom en berättelse. Sammantaget visar det sig att samma kommunikativa behov kan uttryckas genom samma strukturella upplägg i olika språk och varieteter av språk, så även i österbottnisk svenska.

Det är också anmärkningsvärt att även talare med ett annat språk i hemmet än svenska i Österbotten använder citatmarkören *de e som*. Detta tyder på att citatmarkören är etablerad och frekvent i talspråket. Vidare studier och ett mer omfattande material från olika tidsperioder behövs för att kunna granska den exakta uppkomstvägen för *de e som*, men redan den här studien som baserar sig på synkront material visar att *de e som* i österbottniskan innehar en särskild funktion som inte fullständigt täcks av andra svenska citatmarkörer som *bara* och *liksom*.

Litteratur

- Bockgård, Gustav. 2004. Syntax som social resurs. En studie av samkonstruktionssekvensers form och funktion i svenska samtal. Diss., Uppsala universitet.
- Buchstaller, Isabelle. 2008. The localization of global linguistic variants. *English World-Wide* 29 (1): 15–44.
- Buchstaller, Isabelle och van Alphen, Ingrid. 2012. Introductory remarks on new and old quotatives. I: Buchstaller, Isabelle & van Alphen, Ingrid (red.), *Quotatives: cross-linguistic and cross-disciplinary perspectives*. Amsterdam: John Benjamins. S. XI–XXX.
- Clark, Herbert och Gerrig, Richard. 1990. Quotations as demonstrations. *Language* 66 (4). S. 764–805.
- Ekberg, Lena och Östman, Jan-Ola. 2017. Medlare – eller dubbelt marginaliserad? Identitetskonstruktion hos immigranter i Österbotten. I: Sköldberg, Emma m.fl. (red.), *Svenskans beskrivning* 35. Göteborg: Institutionen för svenska språket. S. 81–91.

- Eriksson, Mats. 1992. Ett fall av grammatikalisering i modern svenska: *ba* i ungdomars talspråk. FUMS rapport nr. 166. Uppsala: Uppsala Universitet.
- Eriksson, Mats. 1997. Ungdomars berättande: En studie i struktur och interaktion. Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis.
- Fleischman, Suzanne. 1999. Pragmatic markers in comparative perspective: A contribution to cross-language pragmatics. Föredrag på PRAGMA 99. Tel Aviv, Israel.
- Forsskåhl, Mona. 2008. Konstruktioner i interaktion: *De e* som resurs i samtal. Diss. Helsingfors universitet.
- Fox, Sue. 2012. Performed narrative: The pragmatic function of *this is+speaker* and other quotatives in london adolescent speech. I: Buchstaller, Isabelle & van Alphen, Ingrid (red.), Quotatives: cross-linguistic and cross-disciplinary perspectives. Amsterdam: John Benjamins. S. 231–255.
- Golato, Andrea. 2012. Impersonal quotation and hypothetical discourse. I: Buchstaller, Isabelle & van Alphen, Ingrid (red.), Quotatives: cross-linguistic and cross-disciplinary perspectives. Amsterdam: John Benjamins. S. 3–36.
- Greggas Bäckström, Anna. 2011. ”Ja bare skriver som e låter”: En studie av en grupp Närpesungdomars skriftpraktiker på dialekt med fokus på SMS. Umeå: Umeå universitet.
- Haberland, Hartmut. 1986. Reported speech in Danish. I: Coulmas, Florian (red.), *Direct and Indirect Speech*. Berlin, New York, Amsterdam: Mouton de Gruyter. S. 219–253.
- Hasund, Kristine Ingrid och Opsahl, Toril och Svennevig, Jan. 2012. By three means: the pragmatic functions of three Norwegian quotatives. I: Buchstaller, Isabelle & van Alphen, Ingrid (red.), Quotatives: cross-linguistic and cross-disciplinary perspectives. Amsterdam: John Benjamins. S. 37–67.
- Helenelund, Johanna. 2005. ”De går som int utan man e ändå som bästa kompisar me nån”. En analys av användningen av diskurspartikeln *som* i österbottniskt talspråk. Opublicerad avhandling pro gradu i svenska språket. Åbo Akademi.
- Henricson, Sofie. 2009. Kopulaverbet *vara* som citatmarkör i svenskt ungdomsspråk. I: Collin, Lotta och Haapamäki, Sara (red.), *Svenskan i Finland 11*. Skrifter från svenska institutionen vid Åbo Akademi 7. Åbo: Åbo Akademi. S. 66–76.
- Henricson, Sofie. 2010. Är *att* en citatmarkör? I: Falk, Cecilia, Nord, Andreas & Palm, Rune (red.), *Svenskans beskrivning 30*. Stockholm: Stockholms universitet. S. 112–122.
- Hopper, Paul. 1991. On some principles of grammaticization. I: Heine, Bernd & Traugott, Elizabeth Closs (red.), *Approaches to grammaticalization (Vol I)*. Amsterdam: John Benjamins. S. 17–35.
- Hopper, Paul och Traugott, Elizabeth Closs. 2003. *Grammaticalization (2 uppl.)*. Cambridge Textbooks in Linguistics, Cambridge: Cambridge University Press.
- Kwiatkowski, Marion. 2016. The pragmatic particle *som* among adolescents with a migrant background in Närpes, Finland. Opublicerad avhandling pro gradu i europeisk språkvetenskap. Freiburg universitet.
- Linell, Per. 2011. Samtalskulturer: Kommunikativa verksamhetstyper i samhället. *Studies in Language and Culture* 18. Linköping: Institutionen för kultur och kommunikation.
- Lindström, Jan. 2008. *Tur och ordning*. Stockholm: Norstedts.
- Meehan, Teresa. 1991. It’s like, ’What is happening in the evolution of like?’: A theory of grammaticalization. *Kansas working papers in linguistics* 16. S. 37–51.

- Romaine, Suzanne och Lange, Deborah. 1991. The use of *like* as a marker of reported speech and thought: a case of grammaticalization in progress. *American Speech* 66. S. 227–279.
- Saari, Miria. 1995. ”Jo, nu kunde vi festa nog”. Synpunkter på svenskt språkbruk i Sverige och Finland. *Folkmålsstudier* 36. S. 75–108.
- Sloetjes, Han och Peter Wittenburg. 2008. Annotation by category – ELAN and ISO DCR. I: *Proceedings of the 6th International Conference on Language Resources and Evaluation (LREC 2008)*. Marrakech: European Language Resources Association.
- Södergård, Lisa och Therese Leinonen. 2017. *Talko* - korpus över den talade svenskan i Finland: Korpusbygge i teori och praktik. I: Östman, Jan-Ola m.fl. (red.), *Ideologi, identitet, intervention: Nordisk dialektologi 10*. Helsingfors: Finska, finskugriska och nordiska institutionen vid Helsingfors universitet. S. 331–340.
- Tannen, Deborah. 1986. Introducing constructed dialogue in Greek and American conversational literary narrative. I: Coulmas, Florian (red.), *Direct and Indirect Speech*. Berlin/New York: Mouton de Gruyter.
- Teleman, Ulf, Erik Andersson, Lisa Christensen och Staffan Hellberg. 1999. *Svenska Akademiens Grammatik: 1, Inledning, Register*. 1. upplaga. Stockholm: Svenska akademien.
- Teleman, Ulf, Erik Andersson, Lisa Christensen och Staffan Hellberg. 1999. *Svenska Akademiens Grammatik: 2, Ord*. 1. upplaga. Stockholm: Svenska akademien.
- Vandelanotte, Lieven. 2012. Quotative *go* and *be like*. Grammar and grammaticalization. I: Buchstaller, Isabelle & van Alphen, Ingrid (red.), *Quotatives: cross-linguistic and cross-disciplinary perspectives*. Amsterdam: John Benjamins. S. 37–67.

Bilaga 1: Översikt av alla belägg på *de e som* som citatmarkör i materialet

1	LIRA, sv-FI_26052015_a	ibland om man åker ut typ ni+ klockan nio på kvällen å man ser typ en bil en bil åker förbi å de e bara som ”var är folk”
2	LIRA, sv-FI_26052015_a	däremot om man går då ti Tyskland [...] någonstans då man kommer så e de som ”Wow”
3	LIRA, sv-FI_26052015_b	å då jag börja växa upp då så blev jag nog annorlunda nu e de som nog mera ”hej hur e de” å sånt
4	LIRA, sv-FI_30082016_b	de e mera som mer som ”ah int vet jag var Bosnien ligger ah”
5	LIRA, sv-FI_30082016_b	men nu e de som ”nä ja vill stanna här ännu som längre” men de går ju int

- 6 LIRA,
sv_FI_30082016_b som man **var som** nog lite ”okej ni förstår ju tydlit inte # alls vad saken handlar om här”
- 7 Talko,
jakobstad_yw12_sp jag var med i allt och överallt **det var som** typ som att ”kan någon komma efter mig härifrån för nu ska jag till följande ställe” att jag var med i JKG och i Drott
- 8 Talko,
jakobstad_yw12_sp no no har man ju märkt de just att då jag har som f+ kaverirna från olika då just som är finskspråkiga och svenskspråkiga så no e de de som omöjligt ti få ihop di överhuvudtaget heller att **de e som** typ att ”nä men inte ids vi komma då för då vi e- vi är så utanför”
- 9 Talko,
jakobstad_yw12_sp och då **var det som** typ bara så-här **som** att ”okej vi är ut med hundarna och så far vi och sova och så far vi och arbeta”
- 10 Talko,
jakobstad_yw12_sp så **de är de är** nog lite så-här **som** att ”nä men (inandning) om vi nog ska arbeta någonstans så vi far med hela schacket då för att inte kan vi ju fara själva någonstans” och just sådant-här
- 11 Talko,
larsmo_ym04_sp men att att de-här där så att **de är** nog sådär bara **som** att (.) nä vad skulle vi bry oss (inandning) att där de områden som de kanske istället funderar på och har åsikter om så är till exempel Baltikum de har de ju väldigt mycket åsikter
- 12 Talko,
kristinestad_yw_sp **det var ju som** att ”åhå”
- 13 Talko,
korsnäs_yw01_sp så att då man då man stod där och såg på Eiffeltornet så **var det som** riktigt så-där bara att ”åh wow”
- 14 Talko,
kasko_yw01_sp **är det som** ”nu far jag dit och är egentligen helt så själv”